

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Ingå bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA. Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.

Bistånd till Östtimor

Kerstin Lindberg arbetar på Sida som utvecklingsanalytiker för planeringen och genomförandet av Sveriges bistånd till Östtimor. En ny strategi för 2009-2011 håller nu på att utarbetas. Östtimor har under det senaste året präglats av en positiv anda och säkerhetsläget har förbättrats. Landet har gjort stora framsteg sedan självständigheten 2002. Vid de val som hållits sedan dess har valdeltagandet varit högt.

Den största utmaningen nu är att minska fattigdomen: andelen fattiga har ökat från 40% av befolkningen 2001 till 50% nu. Förväntningarna om att självständigheten skulle leda till höjd levnadsstandard har därmed omintetgjorts. Det politiska deltagandet är lågt och demokratin är under uppbyggnad. De lokala institutionerna är svaga, likaså media och rättsväsendet. Domstolarna har många ouppklarade fall. En hållbar utveckling förutsätter jämlikhet mellan könen men kvinnor har en svag rättslig status.

Enbart hälften av barnen fullgör grundskolan

Utbildningssektorn förstördes både i samband med oroligheterna 1999 och 2006. Kvaliteten på utbildningen är bristfällig. Bara hälften av barnen går igenom grundskolan. Målet är att alla barn ska genomföra sin grundskoleutbildning till år 2015. Frågan om att uppnå försoning och skipa rättvisa efter den indonesiska oku-

pationen 1975-1999 är olöst - de flesta huvudmisstänkta har inte åtalats. Även de övergrepp som begicks 2006 måste hanteras på något sätt. Straffriheten och korruptionen tilltar. För två år sedan låg Östtimor enligt Transparency International nummer 111 av 180 länder när det gäller graden av korruption men hade förra året fallit till plats 145. Kapaciteten inom både den privata och den offentliga sektorn är svag. Arbetslösheten är hög. Barnafödandet är högt och i och med att kvinnorna i genomsnitt föder sju-åtta barn väntas befolkningen öka

Lektion i Östtimor i november 2008

Foto: Kerstin Lindberg

Fortsättning på sidan 4

Fortsättning från sidan 1

till tre miljoner år 2050.

En utmaning för landet är att diversifiera ekonomin som till hög grad är baserad på självhushåll. Importen kommer huvudsakligen från Indonesien. Oljefyndigheterna skapar ej tillväxt på grund av den svaga absorptionsförmågan av kapitalet.

Svenskt bistånd

Östtimor erhöll mycket omfattande bistånd efter oroligheterna 1999. Australien och Portugal ger mest bistånd. Kritiken mot biståndet går ut på att det har fokuserat på central regeringsnivå, att den lokala nivån har försumrats, att det inte har beaktat krisorsakerna och att det ej har bidragit till att skapa ett nationellt ägarskap. Sverige gav i slutet av 1990-talet först humanitärt bistånd som utbetalades via FN. Sedan inriktades biståndet på långsiktigt utvecklingssamarbete. Demokrati, mänskliga rättigheter, kapacitetsutveckling och stöd till rättsväsendet blev prioriterade områden. Åren 2003-2008 inriktades biståndet på demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter. Under 2006 gavs humanitärt bistånd. Under de senaste åren har biståndet uppgått till 20-40 miljoner kronor per år.

En fredlig utveckling är av största betydelse för Östtimor: stärkt fred och ökad respekt för fattiga människors mänskliga rättigheter är av yttersta vikt. Demokrati, mänskliga rättigheter och utbildning utgör förutsättningar för hållbar fred. I den nya strategin ligger fokus dels på demokrati och mänskliga rättigheter, bland annat genom stöd till reformeringen av rätts-

sektorn, dels på stöd till primärutbildning, särskilt vad gäller flickors utbildning.

Stöd till stärkande av läs- och skrivkunnigheten ska ges, rättsväsendet ska reformeras, de fattiga på landsbygden ska få del av utvecklingen och en jämnare regional utveckling ska befrämjas. Biståndet väntas bli höjt till 40-50 miljoner kronor per år. Kerstin visade avslutningsvis fina bilder från besök i Östtimor under 2008.

Frågestund

Kinas närvaro i Östtimor består bland annat i stöd till att bygga landets utrikesministerium. Kina har inte den koppling mellan demokrati och mänskliga rättigheter och sin biståndspolitik som andra givare har och detta uppmärksammas av det internationella givarsamfundet. Skolprojekt pågår och Sida finansierar tryckning av skolböcker på tetum och portugisiska. Språkfrågan är mycket komplicerad: att införa portugisiska innebär stora problem. Både Brasilien och Portugal sänder språklärare till Östtimor.

Kritik riktas mot biståndet för att det skapar ett biståndsberoende, att den nationella kapaciteten utnyttjas på fel sätt och att kortsiktiga lösningar prioriteras framför långsiktiga. En uppfattning är att det nationella ägandeskapet måste förstärkas. Den stora utländska närvaron i Dili skapar en artificiell ekonomi. En känslig fråga är familjeplanering och få av biståndsgivarna arbetar med frågan.

Gabriel Jonsson